

Az iskola mint nevelési tér

A frankfurti *Nemzetközi Pedagógiai Kutatóintézet (Deutscher Institut für Internationale Pädagogische Forschung)* nagyszabású nemzetközi összehasonlító vizsgálatot végez, amelynek tárgya az iskola mint nevelési tér. Ebben a nevezett intézet munkatársai mellett bel- és külföldi szakemberek is résztvesznek. Az intézet igazgatója: *Wolfgang Mitter* kezdeményezte, hogy a már korábban csatlakozó országok (*Dánia, Franciaország, Görögország, Japán, Lengyelország, NDK, NSZK, Olaszország, Spanyolország és a Szovjetunió*) mellett *Magyarország* is bekapcsolódjék a munkákba.

Ennek a felkérésnek értelmében az *OKI Iskolafejlesztési Központja* – mivel az adott téma több szempontból is kapcsolódik tevékenységéhez – úgy döntött, hogy részt vesz a jelzett kutatásban.

A projekt azt kívánja feltárni, hogy a jelenlegi világméretű szociokulturális fordulat miként befolyásolja az iskolai nevelés pozícióit. Hangsúlyosan foglalkozik a hagyományok és a modernizációs törekvések közoktatásban történő lecsapódásával és az iskolai autonómia kérdéskörével. A több évre tervezett munkálatok első szakaszában a résztvevők az idő és az iskola kérdéskörét járják körül, evvel kapcsolatban készülnek el az egyes országok műhelytanulmányai. (A projekt irányítói a témamegjelölést avval indokolják, hogy az időre vonatkozó kérdések segítségével mód nyílhat az iskolák valóságos életébe történő betekintésre.) A vizsgálat második szakaszában a curriculumok központi és helyi fejlesztésének témakörével foglalkoznak a kutatók, a harmadikban pedig a vizsgarendszer problematikájával.

Az egyes témakörökben 1991. és 1992-ben elkészülnek a hazai műhelytanulmányok. Ezek szolgálnak alapot nemzetközi összehasonlító vizsgálat elvégzéséhez.

A pedagógiai konfliktusok

Annak ellenére, hogy ma már senki sem tagadja, hogy a konfliktusok mindennapjaink szerves részei, a pedagógusok körében még mindig nem vált szokássá, hogy a gyakorlatuk során felmerülő problémáikról, gondolataikról, nehézségeikről nyíltan beszéljenek, és ezen élményeiket, a kapcsolódó tanulságokat közkinccsé tegyék. A konfliktusok égető problémája ritkán tárgya a nevelőtestületi értekezleteknek, s bár a különböző egyre népszerűbbé váló tréningek (*Rogers, Gordon* stb.), valamint a – sajnos nem elég gyorsan és széles körben terjedő – drámapedagógia intenzíven foglalkozik e témakörrel, ez pillanatnyilag még nem szerves része a pedagógusképzésnek. Ezért a különböző formákban elsajátított konfliktuskezelő technikák nem épülnek, nem is épülhetnek be a teljes iskolai pedagógiai folyamatba.

Ezek a megfontolások késztettek arra, hogy mélyebben foglalkozzam a pedagógiai konfliktusok elméleti és metodikai kérdéseivel. E munkálatok keretében alakítottam ki az elmúlt tanévben egy olyan tanfolyamtípust, amelynek célja az ott résztvevő pedagógusok konfliktuskezelő képességeinek fejlesztése volt. A foglalkozáso-

kon témakörönként vettük sorra azokat a jellegzetes konfliktusszituációkat, amelyekkel az iskolai életben számolni kell. Elemeztük ezek lehetséges – a körülményekben, a pedagógusokban, a tanulóknban, illetve az ő családi környezetükben rejlő – okait, mérlegeltük a szemben álló felek és a többi valamilyen módon érintett személy szempontjait, majd gyakoroltuk a konfliktusfeldolgozás, illetve –megoldás lépéseit. A foglalkozássorozat folyamán a következő témakörökkel kapcsolatos konfliktushelyzetekkel foglalkoztunk: provokációk és szabálysértések, tanulói összeesküvések, általános fegyelmezetlenség, problémák a tanulócsoportban, csoportdinamikai problémák, előítéletek, "címkézés", stigmatizálás, a tanítási órák gondjai, tanulmányi nehézségek, gondok az értékeléssel, kudarcok, szorongások, az iskola iránti negatív attitűdből adódó problémák, devianciák: rongálás, lopás, nikotin, alkohol, drog, prostitúció stb., agresszivitás, nehézségek a kollégákkal, a felettesekkel, a tanácsadókkal, problémák a szülőkkel és a társadalmi környezettel.

A konfliktusok feldolgozása a következő cselekvési mátrix mentén történt:

1. a konfliktus értelmezése
2. az első reakció mérlegelése
3. a konfliktus jelentőségének megállapítása (látszat-, perem, központi vagy extrém konfliktusról van-e szó)
4. a konfliktus közvetlenül kiváltó és mögöttes okainak feltárása
5. szempontváltás
6. a megoldási lehetőségek összegyűjtése
7. a megoldási lehetőségek elemzése
8. a konfliktus megoldásának megtervezése.

A tanfolyamon kívül előkészületben van egy olyan konfliktuskezelő kézikönyv elkészítése, amely ahhoz hasonlóan témakörökhöz kapcsolva venné sorra a jellegzetes konfliktushelyzeteket. Ez a kézikönyv egyrészt a *Georg E. Becker* által készített és *Németországban* már több kiadást megért kiadványon alapul. A szerzővel való megállapodás szerint egy közös név alatt megjelenő magyarországi adaptációról: a könyv magyarországi változatáról lesz szó. Ennek érdekében jelenleg a hazánkban előforduló iskolai konfliktusok összegyűjtése is folyik. Az alsó tagozatban összegyűjtött konfliktusok felhasználásával készült el a Tanítók Kiskönyvtára számára a *Tanítók – gyerekek – szülők* című kötet.

A konfliktusok elméleti és gyakorlati kérdéseiről, kezelésük, megoldásuk különböző lehetőségeiről és technikájáról szervezünk tanfolyamot közösen a *Szolnok megyei Pedagógiai Intézettel* és a *Jászberényi Tanítóképző Főiskola Neveléstudományi Tanszékével*. Itt a mindennapi konfliktusok kezelésén túl, amelynek tartalma nagy vonalakban megegyezik a már ismertetett foglalkozássorozattal, sor kerül még az értékkonfliktusok kérdéskörére, a konfliktusok különböző kreatív módszerekkel történő megoldásának megismerésére, gyakorlására, valamint a közismert Gordon-módszer alkalmazásával történő konfliktusfeldolgozásra.

Georg E. Becker: Lehrer lösen Konflikte
Beltz - Verlag: München-Weinheim, 1988